

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Endelig tilsynsrapport

Skolemiljø

Oslo kommune - Fyrstikkalleen skole

Sammendrag

Statsforvalteren gjennomfører tilsyn med Oslo kommune. Temaet for tilsynet er skolemiljø. Tilsynet er en del av felles nasjonalt tilsyn 2018-2021.

Hovedpunkter i tilsynet er:

- plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Det overordnede formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Avdekkede lovbrudd

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- Sørger for at ansatte har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.
- Sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser dersom det er mulig.
- Dokumenterer hvordan den griper inn i sakene.
- Sikrer at alle ansatte varsler rektor ved mistanke om eller kunnskap om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle den som gjennom delegasjon fra rektor skal motta varsler.
- Gir eleven beskjed om at rektor vil bli varslet om saken, med mindre dette hindrer at det kan varsles raskt nok.
- Sikrer at alle ansatte varsler rektor så raskt som saken tilsier det.
- Bestemmer en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker sakene tilstrekkelig grundig, herunder alltid få fram fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse, og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.
- Sikrer at den undersøker sakene snarest.
- Følger opp at de ansatte bruker fremgangsmåten for hvordan saker skal undersøkes.
- Dokumenterer hva den gjør for å undersøke sakene.
- Sikrer at det settes inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.
- Dokumenterer at den tar stilling til elevens beste i sakene.

Status på rapporten og veien videre

Kommunen mottok en foreløpig tilsynsrapport og har uttalt seg innen fristen. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til 10. januar 2022.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1 Innledning.....	4
1.1 Kort om Fyrstikkalleen skole - Oslo kommune	4
1.2 Tema for tilsynet.....	4
1.3 Om gjennomføringen av tilsynet.....	5
2 Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	5
2.1 Rettslig krav 1: Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (RefLex 1.2 – 1.8).....	6
2.2 Rettslig krav 2: Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig (RefLex 1.9 – 1.11).....	10
2.3 Rettslig krav 3: Plikten til å varsle rektor (RefLex 1.12 – 1.17).....	13
2.4 Rettslig krav 4: Plikten til å undersøke alle saker (RefLex 1.19 – 1.23).....	17
2.5 Rettslig krav 5: Plikten til å sette inn egnede tiltak (RefLex 1.25 – 1.28).....	21
3 Statsforvalterens reaksjoner	24
3.1 Pålegg om retting	24
3.2 Oppfølging av påleggene.....	24
4 Kommunen har rett til å klage	25
5 Dokumenter	27

1 Innledning

Statsforvalteren fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Oslo kommune og Fyrstikkalleen skole ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/.

1.1 Kort om Fyrstikkalleen skole - Oslo kommune

Fyrstikkalleen skole er en offentlig skole, og er en kombinert ungdomsskole og videregående skole i Oslo kommune. Skolen har totalt 1071 elever, fordelt på 372 elever på 8. til 10. trinn (ungdomsskole) og 699 elever på trinnene Vg1 til Vg3 (videregående skole) (tall fra GSI pr. mai 2021 og <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/elevtall-ivideregaende-skole/elevtall-fylker-og-skoler/> pr. mai 2021).

Ved skolen er det til sammen 130 lærere, deriblant 48 lærere på 8.-10. trinn og 82 lærere på Vg1 til Vg3 (tall fra GSI pr. mai 2021 og <https://statistikkbanken.oslo.kommune.no/webview/>).

Oslo kommune har totalt 697 010 innbyggere (per 4. kvartal 2020, tall fra <https://www.ssb.no/kommunefakta/oslo>), hvorav 69 739 var elever i grunnskolen (tall fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/tall-om-elever-og-skoler/> pr. mai 2021).

Oslo kommune har 146 grunnskoler (barne- og/eller ungdomsskoler) (tall fra <https://www.oslo.kommune.no/skole-og-utdanning/skoleoversikt-og-skoetilhorighet/skoler-ioslo/#!c.f.school.age.primary.school/c.f.school.age.junior.school> pr. mai 2021).

1.2 Tema for tilsynet

Felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet 2018-2021 omfatter følgende temaer: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering, tidlig innsats, spesialundervisning, skolemiljø, grunnskoleopplæring for voksne og videregående opplæring for voksne.

Temaet for dette tilsynet er skolemiljø, jf. kap. 9 A.

- skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø:
 - plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4.

Vi har vurdert fem rettslige krav. Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til skolemiljø, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Oslo kommune i brev av 16.02.2021. Kommunen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjon for å gjennomføre tilsynet. I dette tilsynet har vi benyttet Utdanningsdirektoratets system for egenvurdering, RefLex, som informasjonsgrunnlag. RefLex er besvart av fungerende rektor, en assisterende rektor, en avdelingsleder, en rådgiver og lærere fra tre av trinnene både på ungdomsskolen og den videregående skolen.

Skolen har informert om at den hadde et bestemt antall skolemiljø saker i perioden fra 01.01.2020 og fram til tidspunktet for utsendelse av vårt tilsynsvarsel. Statsforvalteren mottok dokumentasjon i elevsakene i tidsrommet fra 23.03 til 09.04.2021.

Statsforvalterens vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på den skriftlige dokumentasjonen vi har mottatt i RefLex og dokumentasjonen til et tilfeldig utvalg av skolemiljø saker. For oversikt over dokumenter som inngår i dokumentasjonsgrunnlaget, se 5. *Dokumenter*.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til kommunen den 09.06.2021.

I ettertid oppdaget vi at ved en feil hos oss var det to avdekkede lovbrudd som ikke hadde kommet med i den foreløpige tilsynsrapporten.

Vi sendte korrigeret foreløpig tilsynsrapport til kommunen den 23.09.2021. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Kommunen har kommentert innholdet i den korrigerete foreløpige rapporten og sendt inn ytterligere dokumentasjon den 14.10.2021.

Vi har behandlet en kommentar under det aktuelle temaet og gjort noen mindre endringer i teksten. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting.

2 Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor må bestemme hvordan de som jobber på skolen skal arbeide for å oppfylle delpliktene i aktivitetsplikten, og følge opp at dette blir gjort, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9-1.

2.1 Rettslig krav 1: Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (RefLex 1.2 – 1.8)

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Skolen må skaffe seg informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Skolen skal dokumentere hvordan den følger med.

Statsforvalterens undersøkelser

Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.2 og 1.3)

Ta utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av skolemiljøet

Alle svarer ja på at de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse når de vurderer om en elev har et trygt og godt skolemiljø, og de fleste henviser i den sammenheng til lovverket. Fungerende rektor viser i tillegg til rutiner hentet fra skolens håndbok for ansatte, der det står at undersøkelsene skal belyse elevens subjektive opplevelse. Videre svarer nesten alle at de er opptatt av at eleven skal bli hørt og bli tatt på alvor.

Statsforvalteren har mottatt dokumentasjon i et gitt antall elevsaker. Dokumentasjonen viser blant annet aktivitetsplaner i elevsakene. I de fleste aktivitetsplanene står det at skolen tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse når de beskriver problemet som planen skal løse. I enkelte aktivitetsplaner er problembeskrivelsen lite konkret og sier derfor lite om elevens subjektive opplevelse. I de fleste av disse sakene kommer det likevel frem gjennom notater fra elevsamtaler og undersøkelser av saken, at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Kjennetegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Alle svarer ja på at de har fått opplæring i hvordan de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det vises her til at temaet er gjennomgått av rektor på fellestid ved oppstart av skoleåret, og det vises til skolens håndbok for ansatte der det står beskrevet hvordan de kan oppdage at elever ikke har det bra. Lærerne svarer at de også har fått informasjon om hvordan de kan gjenkjenne tegn på mistriksel under inspeksjon, og viser til at dette står beskrevet i skolens håndbok for ansatte.

Fungerende og assisterende rektor viser i tillegg til et administrasjonsmøte den 25.01.2021 der dette temaet ble gjennomgått. Til stede på møtet var ansatte på skolen som ikke har stillinger som pedagoger.

Assisterende rektor svarer også at alle nyansatte får en gjennomgang av skolens rutiner med en leder, og at dette er et av temaene de nyansatte da skal sette seg inn i.

Statsforvalterens vurderinger

Alle som jobber på skolen, skal ha eller få kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Alle skal videre ha eller få kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

Sett i lys av skolens svar i RefLex og vedlagt dokumentasjon, vurderer vi at de ansatte har kunnskap og kompetanse om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Vi vurderer også at skolen har gode rutiner for å sørge for at alle ansatte får opplæring i hvordan de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet? (RefLex 1.4, 1.5, 1.6, 1.7 og 1.8)

Følge med på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Alle svarer ja på at de følger med på om den enkelte eleven har et trygt og godt skolemiljø. Både ledelsen og de ansatte viser til rutiner skolen har, for å sikre at alle som jobber på skolen følger med på elevene. Dette er inspeksjonsrutiner, timeplanfestede læringsamtaler mellom lærere og elever, trinnmøter, månedlige trekantmøter mellom trinnansvarlig, kontaktlærere og rådgiver, den årlige Elevundersøkelsen, og utviklingssamtaler. I tillegg skriver lærerne og rådgiver at de følger med på elevene gjennom uformelle samtaler og observasjoner av elevene.

Dokumentasjonen i RefLex viser skolens inspeksjonsplan og inspeksjonsrutiner som er beskrevet i skolens håndbok for ansatte. Vedlagt ligger også innkalling til trekantmøter som avholdes hver måned, administrasjonsmøte, samt eksempel på elevoppfølgingsboken som blir brukt for å dokumentere og loggføre samtaler og annet arbeid rundt den enkelte elev.

I elevsakene vi har mottatt beskriver ikke skolen konkret hvordan den har fulgt med på de aktuelle elevene, men sakene inneholder enten elevoppfølgingsbok for den enkelte eleven eller annen dokumentasjon i form av referater, e-poster og annen dialog mellom ansatte på skolen, foresatte og eleven.

Følge spesielt godt med på ekstra sårbare elever

Alle svarer ja på spørsmålet om de er kjent med hvilke forhold som kan gjøre en elev særskilt sårbar. Det vises her til at rektor har gjennomgått temaet i planleggingsuken i starten av skoleåret, og at det står beskrevet i ansattes håndbok som alle ansatte har tilgang til og skal ha lest. Fungerende rektor viser også til at de har gjennomført «SmartPrat» der skolen hadde et debattpanel der elever og ansatte snakket om aktuelle utfordringer under koronatiden som gjør

elevene ekstra sårbare. Debatten ble streamet i alle klasserom og for de fleste av det pedagogiske personalet. Vedleggene i RefLex dokumenterer at de ansatte har fått opplæring i hvilke forhold som kan gjøre en elev særskilt sårbar.

Både fungerende rektor og alle de ansatte svarer ja på spørsmål om de alltid følger spesielt godt med på om de særskilt sårbare elevene har et trygt og godt skolemiljø. Det vises også her til rutiner skolen har etablert for å følge spesielt godt med på sårbare elever. Dette er blant annet gjennom trekantmøtene hvor skolen tar i bruk elevoppfølgingsboken. Her blir elevene gradert ut fra sin sårbarhet, som igjen avgjør hvor ofte eleven skal bli drøftet i møtene. Andre møter der sårbare elever blir drøftet er på elevteam, ressursteam og i administrasjonsmøter. I tillegg svarer rådgiver at han/hun alltid følger ekstra med på disse elevene og har jevnlig kommunikasjon med dem. Lærerne svarer at de i tillegg følger med via SMS og telefonsamtaler med foresatte og eleven, gjennom økt antall læringssamtaler, uformelle samtaler og observasjoner, samt at det er økt tilstedeværelse av miljøarbeider. Noen skriver også at de sårbare elevene får tilbud om å være på skolen når skolen er på rødt nivå.

Skolens dokumentasjon viser at sårbare elever er tema på administrasjonsmøter og trekantmøter. Skolen har også en oversikt over de sårbare elevene tilgjengelig for faglærerne, slik at de skal være klar over utfordringer og behov for tilrettelegginger. Dokumentasjonen viser også oversikt over tilrettelegging for sårbare elever under rødt nivå med digital hjemmeundervisning.

I skolens dokumentasjon over elevsaker er to av elevene markert som særskilt sårbare.

Innhente informasjon fra elevene og dokumentere hvordan følge med

Alle svarer ja på spørsmål om de innhenter informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet. Svarene i RefLex og dokumentasjonen viser at de innhenter informasjon fra elevene gjennom Elevundersøkelsen, elevenevaluering av undervisning, egen undersøkelse om hvordan elevene har det under perioden med digital hjemmeundervisning, samt gjennom skolens elevråd. I tillegg kommer det frem av svarene i RefLex at læringssamtalene mellom kontaktlærer og elevene skal sørge for at hver enkelt elev har en samtale hver tredje til fjerde uke, og at de innhenter informasjon gjennom utviklingssamtaler, skoledebatten «SmartPrat», lunsjamtaler med trinnansvarlig og elevenes tillitsvalgte på trinnet, «klassens time», samt gjennom samtaler med helsesykepleier og miljøarbeider.

Skolens vedlegg viser resultater fra Elevundersøkelsen, elevenes evaluering av undervisning, resultat fra skolens undersøkelse om digital hjemmeundervisning, referat fra elevrådsmøter, samt opptak av skoledebatten «SmartPrat». I de innsendte elevsakene ligger også elevoppfølgingsbøkene vedlagt.

På spørsmål om de dokumenterer det som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, svarer alle ja. Samtlige viser her til elevoppfølgingsboken. Der blir samtaler og møter med elever loggført, og det er skrevet notater fra trekantmøtene der eleven er drøftet. Flere respondenter viser også til Elevundersøkelsen. Rektor skriver i tillegg at de har trivselsundersøkelser i enkelte klasser for å følge opp, møterreferater fra elevrådet, samt resultater fra undersøkelsen om hvordan elevene har det på rødt nivå med digital

hjemmeundervisning. Vedleggene i RefLex og dokumentasjonen fra elevsakene viser eksempler på dette.

Statsforvalterens vurderinger

Alle som jobber på skolen, skal ha eller få kompetanse til å gjenkjenne hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Skolen skal også innhente informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet, og den skal dokumentere hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalteren vurderer at skolen har gode rutiner for å følge med på elevene gjennom inspeksjon, trekantmøter, samt gjennom Elevundersøkelsen og trivselsundersøkelser. Vi vurderer også at skolen følger med på elevene gjennom timeplanfestede læringssamtaler, utviklingssamtaler, og uformelle samtaler og observasjoner av elevene. Vi savner imidlertid mer dokumentasjon på tidspunkt og innhold i læringssamtalene, utviklingssamtalene og fra de uformelle samtalene og observasjonene av elevene.

Statsforvalteren vurderer videre at svarene og dokumentasjonen i RefLex viser at de ansatte på skolen har fått opplæring i hvilke forhold som kan gjøre en elev særskilt sårbar. Vi ser også at skolen har hatt et søkelys på sårbarhetsfaktorer som kan oppstå hos elevene når skolen er på rødt nivå med digital hjemmeundervisning.

Videre vurderer vi at svarene i RefLex og vedlagt dokumentasjon viser at skolen har etablert rutiner og møtearenaer for å kunne følge med på elever med særskilte sårbarhetsfaktorer.

Statsforvalteren mener at elevoppfølgingsboken kan være et godt redskap for å loggføre og dokumentere hvordan skolen følger med på særskilt sårbare elever. Ut fra innsendte elevsaker ser vi at skolen selv har markert to elever som særskilt sårbare. Vi vurderer imidlertid at ytterligere tre av de innsendte elevsakene gjelder elever med særskilte sårbarhetsfaktorer. Videre vurderer vi at skolen har fulgt spesielt godt med på fire av disse fem sårbare elevene, og at dette dokumenteres enten gjennom elevoppfølgingsboken eller ved annen dokumentasjon. Vi vil imidlertid bemerke at vi også i enkelte av disse sakene gjerne skulle sett bedre dokumentasjon, eller mer utdypende notater i elevoppfølgingsboken som beskriver hvordan skolen har fulgt med på eleven. I den siste av de fem sakene som gjelder særskilt sårbare elever, mangler dokumentasjon på hvordan skolen har fulgt med på eleven gjennom et helt skoleår.

Til tross for at skolen i denne enkeltsaken ikke kan dokumentere om eller hvordan den har fulgt med på eleven, vurderer vi at skolens dokumentasjon i sin helhet sannsynliggjør at de ansatte følge spesielt godt med på ekstra sårbare elever.

Statsforvalteren vurderer videre at svarene i RefLex og vedlagt dokumentasjon viser at skolen i tilstrekkelig grad innhenter informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet.

Vi vurderer også at skolen i stor grad dokumenterer det som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Dette gjelder særlig gjennom Elevundersøkelsen og andre

undersøkelser, agenda og referat fra elevråd, notater fra trekantmøter i elevoppfølgingsboken, samt gjennom opptak av skoledebatten «SmartPrat».

Vi skulle imidlertid gjerne sett mer dokumentasjon fra læringssamtalene, andre samtaler mellom lærer og elev, og fra utviklingssamtalene. Enkelte av de vedlagte elevoppfølgingsbøkene gir god dokumentasjon på dette, da de inneholder både dato og innhold fra de fleste samtaler med eleven og fra andre møter der eleven drøftes. I andre elevoppfølgingsbøker er dette derimot lite synliggjort. I flere av disse tilfellene savner vi også mer informasjon om hvordan skolen har fulgt med på den aktuelle eleven i tiden før en konkret hendelse har oppstått, eller før skolen har mottatt en bekymring fra foresatte. Selv om vi gjerne skulle sett mer dokumentasjon, vurderer vi at skolen i tilstrekkelig grad dokumenterer det som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen tar utgangspunkt i elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet. Skolen sikrer at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare. Skolen skaffer seg videre informasjon om hvordan elevene opplever skolemiljøet. Statsforvalteren vurderer at det er sannsynliggjort at skolen dokumenterer hvordan den følger med på elevene.

Lovkravet er oppfylt.

2.2 Rettslig krav 2: Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig (RefLex 1.9 – 1.11)

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal dokumentere hvordan den griper inn.

Statsforvalterens undersøkelser

Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig? (RefLex 1.9 – 1.11)

Kompetanse til å gripe inn mot krenkelser

I RefLex svarer alle ja på spørsmål om de er kjent med hvordan de skal gripe inn mot krenkelser. De fleste viser til at dette er beskrevet i beredskapsplanen, mens noen viser til at det er beskrevet i ansattes håndbok. Fungerende rektor utdyper at beredskapsplanen gjennomgås på planleggingsdager i august og skal signeres av den enkelte etter gjennomlesing. Til slutt nevner fungerende rektor at de ansatte fikk opplæring i risikovurderinger 18. desember 2019, og har vedlagt en e-post der det framgår at skolen har hatt besøk fra en beredskapsrådgiver fra Utdanningsetaten. Videre har fungerende rektor vedlagt utdrag fra ansattes håndbok og skolens beredskapsplan. Assisterende rektor viser til ansattes håndbok og forklarer at dette gjennomgås jevnlig i personalet.

I ansattes håndbok er situasjoner de voksne skal gripe inn i beskrevet, samt hvordan den ansatte kan gå frem om en elev ikke etterkommer muntlige beskjeder. I utdraget fra beredskapsplanen er det beskrevet hvordan ansatte kan gripe inn i situasjoner der det oppstår vold mellom elever. I tillegg er bestemmelser i opplæringslovens kapittel 9 A gjengitt.

Blant dokumentasjonen vi har mottatt fra skolen er det en rutinebeskrivelse for lærere som har inspeksjon. I denne står det at den voksne skal ta kontakt med elever hvis den inspiserende voksne ser en situasjon som virker som en mulig plagesituasjon. Videre står det at elever ofte vil si at de tuller, men at den voksne skal sjekke ut, gripe inn med en positiv holdning, forklare hvorfor det gripes inn og at det er bedre å gripe inn for mange ganger enn en gang for sjelden. I tillegg står det at de voksne skal være aktive og ta kontakt med elever som er alene med en ikke-dømmende holdning, anerkjennende blick og stille spørsmål om hobbyer eller fritid.

Griper alle som jobber på skolen alltid inn når de observerer krenkelser

I RefLex svarer alle ja på spørsmål om de alltid griper inn mot krenkelser. Fungerende rektor forklarer at en som kjenner elevene godt vil ha bedre forutsetninger for å gripe inn i mindre synlige krenkelser som baksnakking, enn en som ikke har samme relasjon til elevene. Fungerende rektor har vedlagt flere dokumenter for å underbygge dette.

I den vedlagte dokumentasjonen finner vi eksempler på hendelser som har oppstått mellom elever, og at skolen har fulgt opp disse gjennom undersøkelser, samtaler, møter og avtaler, men dette er ikke beskrivelser av tilfeller der voksne har grepet inn.

I elevsakene finner vi svært få beskrevne eksempler på at voksne har grepet inn ved krenkelser mellom elever. Samtidig finner vi heller ikke eksempler på at voksne har observert krenkelser og latt være å gripe inn i elevsakene.

Dokumentere situasjoner der ansatte griper inn mot krenkelser

Samtlige svarer ja på spørsmål om de dokumenterer at de griper inn mot krenkelser, og mange viser til at det blir dokumentert i elevoppfølgingsboken. Fungerende rektor har vedlagt flere dokumenter for å underbygge dette.

I elevoppfølgingsbøkene som er sendt inn i elevsakene, ser det ut til at det er barna selv som gir beskjed til de voksne om at de har opplevd krenkelser, og at det er videre undersøkelser som i noen grad blir dokumentert, ikke hvordan den eller de voksne som var til stede umiddelbart grep inn da de observerte at en elev krenket en annen.

I et mindretall av elevsakene finner vi eksempler på at voksne som har sett voldshendelser har grepet inn. Det er beskrevet lite fra disse situasjonene utover dette.

Statsforvalterens vurderinger

Basert på svarene i RefLex og det som står i beredskapsplanen og ansattes håndbok, herunder

det som samlet står i inspeksjonsrutinen (ikke bare under overskriften «gripe inn»), mener vi det er sannsynliggjort at de ansatte er kjent med at de skal gripe inn mot krenkelser.

Likevel finner vi ingen beskrivelser av situasjoner i svarene eller i dokumentasjonen i RefLex og i elevsakene som viser at ansatte har grepet inn ved for eksempel å stanse en utfrysningssituasjon, eller stanse og irettesette elever som krenker andre elever verbalt. Vi mener det derfor ikke er sannsynliggjort at rektor har sørget for at alle ansatte er kjent med at gripe inn plikten omfatter en plikt til å umiddelbart gripe inn i alle negative hendelser som for eksempel utestenging og baksnakking, og ikke kun ved fysiske krenkelser. For at vi skal konkludere med at alle på skolen har nulltoleranse mot krenkelser, og umiddelbart griper inn ved negative hendelser som en utfrysningssituasjon, måtte det ha framgått tydeligere av svarene og dokumentasjonen at alle ansatte er kjent med hele innholdet i «gripe inn-plikten».

Kommunens tilbakemelding på korrigert foreløpig rapport

Kommunen viser til at Statsforvalteren har konkludert med at kommunen må se til at Fyrstikkalleen skole sørger for at ansatte har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering og sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser dersom det er mulig, og dokumenterer hvordan den griper inn i sakene.

Kommunen har beskrevet at det har vært hjemmeskole store deler av skoleåret som følge av koronapandemien. Det har vært flere lange perioder der nesten ingen eller kun halve elevgruppen har vært på skolen samtidig og at elevene har vært inndelt i kohorter med fysiske begrensinger i forhold til soner de har kunnet oppholde seg i. Kommunen mener at dette er grunnen til manglende beskrivelser av situasjonene som viser at ansatte har grepet inn ved for eksempel å stanse en utfrysningssituasjon, eller stanse og irettesette elever som krenker andre elever.

Kommunen mener videre at besvarelsene fra de ansatte i RefLex vil gjenspeile denne situasjonen. Kommunen ber om at Statsforvalteren tar dette til etterretning og revurderer alle tre lovbrudd når det gjelder delplikten «å gripe inn».

Statsforvalterens vurdering etter kommunens tilbakemelding på korrigert foreløpig rapport

Statsforvalteren er enig i at det kan ha vært færre muligheter for skolens ansatte til å observere krenkelser mellom elever i løpet av skoleåret på grunn av blant annet perioder med hjemmeskole.

Det er likevel uklart for oss hva skolen mener med at svarene i RefLex vil gjenspeile dette. Vi er ikke enige i at svarene i RefLex sannsynliggjør at alle de ansatte på skolen er kjent med hele delplikten å gripe inn.

Flere av de ansatte svarer i RefLex at plikten til å gripe inn er beskrevet i skolens beredskapsplan. Etter Statsforvalterens syn er ikke hele delplikten «å gripe inn» forklart i dette dokumentet. I

beredskapsplanen står det blant annet at de ansatte skal ringe politiet ved voldshendelser. Vi kan ikke se at det står i dokumentet at de ansatte er pliktige å gripe inn hvis de observerer det de tror kan være en utfrysningssituasjon.

Noen av de ansatte viser riktignok til ansattes håndbok. I dette dokumentet står det at de ansatte skal gripe inn i for eksempel en utfrysningssituasjon. Dette er tekst som er gjengitt fra lovens forarbeider til oppll § 9 A-4.

Samtidig er det kun noen få av de ansatte som i sine svar i RefLex har beskrevet eksempler på hvilke situasjoner de er pliktige å gripe inn i.

Vi mener at informasjonen fra dokumentasjonen i elevsakene, svarene i RefLex, og innholdet i skolens beredskapsplan og ansattes håndbok til sammen tilsier at rektor ikke har gjort de ansatte kjent med hele delplikten «å gripe inn».

Statsforvalteren opprettholder sin konklusjon.

Statsforvalterens konklusjon

Rektor har ikke sørget for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, diskriminering og trakassering. Rektor forsikrer seg derfor ikke om at alle griper inn mot krenkelser. Skolen dokumenterer ikke hvordan den griper inn mot krenkelser.

Lovkravet er ikke oppfylt.

2.3 Rettslig krav 3: Plikten til å varsle rektor (RefLex 1.12 – 1.17)

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Skolen skal dokumentere det den gjør for å varsle.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.12 – 1.14)

Bli rektor varslet

På spørsmål om alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke eller kjennskap

til at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, svarer fungerende rektor og flere ansatte ja, mens noen svarer nei. De som svarer nei utdyper at de varsler rådgiver og trinnansvarlig, som igjen varsler rektor.

Fungerende rektor har vedlagt to dokumenter for å underbygge sitt svar. I ansattes håndbok blir det beskrevet at ansatte skal melde ifra til trinnansvarlig eller sin nærmeste leder, som vil utforme et N-notat som rektor har tilgang til og iverksette videre arbeid etter aktivitetsplikten. I tillegg er terskelen for varsel konkret beskrevet. Det andre dokumentet er et notat der det framgår at rektor ble varslet av assisterende rektor da aktivitetsplan ble opprettet, etter undersøkelser.

Noen av de ansatte viser til beredskapsplanen punkt 5.9 der bestemmelser i opplæringslovens kapittel 9 A om plikten til å varsle rektor er gjengitt, sammen med noen forklaringer. Under dette punktet står det at kontaktlærer skal samle inn informasjon ved å snakke med eleven som føler seg utsatt for mobbing, foresatte til eleven som føler seg utsatt og eleven som mistenkes for mobbing, medelever osv. Videre står det at det først er når «mobbing» er avdekket at kontaktlærer i samarbeid med ledelsen og rådgiver undersøker videre. Vi kan ikke se at det er beskrevet at de ansatte skal varsle rektor ved mistanke om at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

I to av elevsakene finner vi tydelig datert tidspunkt for varsling til rektor i disse elevenes aktivitetsplaner.

Får eleven beskjed om at rektor blir varslet

Nesten alle svarer ja på spørsmål om eleven alltid får beskjed om at rektor blir varslet. Noen få ansatte svarer nei, og det blir utdypet at eleven får beskjed om at det vil bli tatt opp med ledelsen, men ikke spesifikt med rektor. Fungerende rektor svarer at trinnleder gir beskjed om at rektor vil bli varslet via Websak og at tidspunkt for varsling er et punkt i aktivitetsplanen. Noen svarer at dette praktiseres ulikt, men at dersom saken er alvorlig nok får eleven beskjed om at ledelsen blir varslet.

Fungerende rektor har vedlagt en aktivitetsplan der vi ser at rektor ble varslet en uke etter at eleven selv ga skolen beskjed om mistrivsel.

Vi finner ingen dokumenterte eksempler på at noen av de ansatte har gitt eleven beskjed om at hun eller han skal varsle rådgiver, trinnansvarlig eller rektor om mistrivsel i elevsakene. Vi ser imidlertid av dokumentasjonen at elevene ofte henvender seg direkte til rådgiver, og at det kan se ut til at det skjer før noen av de ansatte har fått mistanke om at eleven ikke trives og derfor ikke har varslet rådgiver eller avdelingsleder.

Dokumenterer dere varsler

Fungerende rektor og flere ansatte svarer ja på spørsmål om de dokumenterer varsler til rektor. Noen svarer nei, og utdyper at det ikke er de som dokumenterer at rektor blir varslet, men at

rutinen er at trinnansvarlig eller rådgiver tar dette videre til rektor. Noen svarer at rektor blir varslet av trinnansvarlig, rådgiver eller ledelse når aktivitetsplan skal opprettes.

Som tidligere nevnt finner vi to eksempler på at dato for varsling fra rådgiver eller trinnansvarlig til rektor er gjengitt i to av aktivitetsplanene som vi har mottatt, men vi finner ingen dokumenterte eksempler på at ansatte har varslet trinnansvarlig eller rådgiver om at vedkommende mistenker at en elev ikke opplever skolemiljøet sitt som trygt og godt.

Statsforvalterens vurderinger

Ut fra svarene i RefLex og rutinen som er beskrevet i ansatte håndboken så varsler de ansatte trinnansvarlig eller sin nærmeste rådgiver, som utformer et N-notat og iverksetter videre arbeid etter aktivitetsplikten. Slik fungerende rektor forklarer, kan rektor gjennom delegasjon fastsette at en annen skal motta varslene, jf. Prop. 57 L (2016-2017) s. 77. Ut fra de samstemte svarene i RefLex og beskrivelsen i ansatte håndboka kan det se ut som at skolen har en skriftlig rutine for varsler.

Det er imidlertid uklart for oss om de ansatte faktisk varsler rådgiver eller trinnansvarlig så fort de har mistanke om at en elev ikke trives. I elevdokumentasjonen ser det ut til at det ofte er eleven selv som oppsøker rådgiver, ikke en ansatt som varsler om mistanke om at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Vi minner skolen om at terskelen for slikt varsel skal være lav. Som skolen beskriver i ansattes håndbok, skal ansatte varsle ved enhver *mistanke om at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt*. Statsforvalteren mener det ikke er sannsynliggjort at ansatte varsler den som gjennom delegasjon skal motta varslene ved enhver mistanke om at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Vi mener på bakgrunn av ulike svar i RefLex og manglende dokumenterte eksempler i elevdokumentasjonen, at det ikke er sannsynliggjort at eleven alltid får beskjed om at rektor vil bli varslet ved mistanke om at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Statsforvalteren ser at dette kravet ikke kommer helt klart fram i regelverk og forarbeidene til kapittel 9 A. Skolen må gjøre en konkret vurdering i den enkelte sak av hvorvidt eleven skal informeres før rektor varsles, da det kan være tilfeller der informasjon til eleven fører til at varslingen ikke kan skje raskt nok. Samtidig er informasjon til barnet en naturlig følge av barnets rett til å bli hørt i saker som vedrører dem, og en naturlig del av skolens kommunikasjon med barnet.

Slik vi forstår det blir ikke varsler i praksis dokumentert før det blir bestemt at det skal opprettes en aktivitetsplan. I loggene i elevdokumentasjonen finner vi to eksempler som skriver seg fra voldshendelser, der rektor ble varslet umiddelbart. Vi finner imidlertid ingen eksempler på at en ansatt har varslet rådgiver om mistanke om at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, uten at vold er involvert. Vi mener skolen må utarbeide en fast framgangsmåte for å dokumentere varsler, der det blir dokumentert når den ansatte fikk mistanke om at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Vi anbefaler at skolen enten endrer det som står i beredskapsplanen under «aktivitetsplikt og undersøkelser», slik at innholdet blir i samsvar med

informasjonen i ansattes håndbok, eller at all informasjon som omhandler plikten til å varsle rektor blir samlet og står i kun ett av dokumentene.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier? (RefLex 1.15 og 1.16)

Om hvilke saker de ansatte skal varsle om straks, og hvor raskt de ansatte skal varsle om andre saker
Nesten alle svarer ja på spørsmål om skolen har avklart hvilke saker som skal varsles med en gang og hvor raskt ansatte skal varsle om andre saker. Fungerende rektor skriver at alvorlige krenkelser skal varsles umiddelbart, mens det ved mindre alvorlige krenkelser kan ansatte se an hvordan situasjonen utvikler seg og følge opp saken med trinnansvarlig og rektor i trekantmøter. Fungerende rektor informeres i samtale med trinnansvarlige hver andre uke. Noen svarer at det skal være lav terskel for å varsle saker av spesielt alvorlig karakter som vold og krenkende atferd.

Fungerende rektor har vedlagt et utdrag fra skolens beredskapsplan og et utdrag fra ansattes håndbok for å underbygge svaret. Andre viser til beredskapsplanen i sine svar eller til ansattes håndbok. I beredskapsplanen ser vi at rektor skal varsles etter voldshendelser. Videre er delpliktene i aktivitetsplikten gjengitt slik det står i opplæringslovens kapittel 9 A sammen med en beskrivelse av hva de voksne skal gjøre ved mistanke om mobbing. Her framgår det at den ansatte skal samle inn så mye informasjon som mulig, mens samarbeid med ledelsen/rådgiver iverksettes når «mobbing» avdekkes. I ansattes håndbok står det at det skal være lav terskel for hva som skal skape mistanke om at en elev ikke har det bra på skolen, og at plikten til å varsle rektor gjelder for all mistanke. Videre står det at hvor raskt det skal varsles, vurderes fra sak til sak.

Om rektor alltid blir varslet så raskt som saken tilsier

Fungerende rektor viser til rutinen beskrevet ovenfor, for å svare på om hun følger opp at alle som jobber på skolen varsler henne så raskt som saken tilsier i praksis.

Statsforvalterens vurderinger

Ut fra svarene og dokumentasjonen de ansatte viser til i RefLex mener vi det ikke er sannsynliggjort at rektor sikrer at fremgangsmåten som er beskrevet i ansattes håndbok følges i praksis. Dette kommer av at vi ikke finner dokumenterte eksempler på varsel om mistanke om at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt fra ansatt til trinnansvarlig eller nærmeste leder.

Statsforvalterens undersøkelser

Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller? (RefLex 1.17)

Fungerende rektor svarer ja på at hun varsler skoleeier om alvorlige tilfeller. Hun skriver at hun basert på skjønnsmessige vurderinger av alvorlighetsgraden avgjør om hun skal varsle skoleeier. Hun skriver at hun alltid varsler skoleeier ved alvorlig vold. Videre at skoleeier har blitt varslet i tilfeller der det har vært mange saker i en klasse og om saken har strukket seg ut i tid. Hun har

lagt ved en e-post der skoleeier er varslet om en alvorlig sak som underbyggende dokumentasjon.

Statsforvalterens vurderinger

Basert på fungerende rektors svar i RefLex mener vi at skoleeier blir varslet om alvorlige tilfeller.

Statsforvalterens konklusjon

Rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller.

Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor ved mistanke eller kunnskap om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen dokumenterer ikke i tilstrekkelig grad at de ansatte varsler den som gjennom delegasjon fra rektor skal motta varsler eller at eleven får beskjed om at rektor blir varslet om saken. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler så raskt som saken tilsier.

Lovkravet er ikke oppfylt.

2.4 Rettslig krav 4: Plikten til å undersøke alle saker (RefLex 1.19 – 1.23)

Så snart skolen får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal den undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Skolen skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Skolen må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Skolen skal dokumentere hvordan den undersøker saken.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.19, 1.20 og 1.23)

Alltid undersøke saken

Alle svarer ja på spørsmål om skolen alltid undersøker saken når man har mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Fungerende rektor viser til at skolens ansatte har en plikt til å undersøke alle tilfeller ved mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Fungerende rektor svarer også at undersøkelsen gjennomføres som oftest med at man snakker med eleven som ikke har det trygt og godt, snakker med andre elever osv. Flere andre ansatte svarer at rutinene er beskrevet i en håndbok for ansatte.

Dokumentasjon viser at i utdrag fra ansattes håndbok står det om å undersøke, og at plikten til å undersøke handler om å undersøke elevens opplevelse av skolemiljøet, og å få fram fakta i situasjonen. Det står også at skolen kan undersøke en sak ved å observere elevene, ha samtaler med de som er involvert eller vet noe om saken, og bruke ikke-anonyme undersøkelser, kartleggingsverktøy eller sosiogram. I skolens beredskapsplan står det at ved mistanke om mobbing skal kontaktlærer samle inn så mye informasjon/dokumentasjon som mulig, og at dette kan gjøres blant annet ved å snakke med den som føler seg utsatt for mobbing osv.

I alle elevsakene som Statsforvalteren har mottatt fra skolen er det beskrevet at det har vært gjennomført samtaler med eleven, og i noen saker er det opplyst om at det i tillegg har vært møter med foreldrene og samtaler med andre elever.

Alltid i undersøkelse få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen og hva i omgivelsene som påvirker elevens opplevelse av skolemiljøet

På spørsmål om undersøkelsen alltid får frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet, og om eleven opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, svarer fungerende rektor og et flertall av de ansatte nei i RefLex.

Fungerende rektor svarer at det i noen saker kan være vanskelig å få fram fakta. Det kan være ulike versjoner av det som har skjedd, og fordi elevene ikke vil snakke fordi de er redde for å bli kalt tyster. Andre ansatte har svart at det er helt avhengig av eleven selv og hver enkelt sak om fakta kommer fram, da den enkelte elev har sin subjektive oppfatning av saken. Fungerende rektor og flere av de ansatte opplyser om at skolen i tillegg snakker med foreldre, ansatte på skolen og andre som kjenner eleven for å finne ut hva som er fakta og for å få et helhetlig inntrykk av elevens opplevelse av skolemiljøet.

Dokumentasjon viser at i alle elevsakene er skolens undersøkelse av saken beskrevet i aktivitetsplanen. Det står at det har vært gjennomført samtaler med hver enkelt av elevene, og det er beskrivelser av elevens opplevelse. Det kommer som regel fram hvem som har hatt ansvar for å gjennomføre samtaler og når samtaler ble gjort, men ikke hvilke spørsmål som ble stilt, og hva eleven selv svarte. I de fleste sakene kommer det ikke tydelig fram hva undersøkelsene viste eller hva som var resultatet av undersøkelsene.

Alltid høre involverte elever

På spørsmål i RefLex om involverte elever alltid blir hørt når saker undersøkes, svarer alle ja. De ansatte opplyser om at de elevene som har vært involvert, både den som har opplevd seg krenket og den eller de som krenker, skal få mulighet til å uttale seg og bli hørt i samtaler med enten kontaktlærer, rådgiver og/eller trinnansvarlig. Eventuelt andre elever skal også få tilbud om å få gjennomføre en samtale. Fungerende rektor viser til at dette står i skolens beredskapsplan.

Dokumentasjon viser at i skolens beredskapsplan står det at i tillegg til å snakke med den som føler seg utsatt for mobbing, kan man snakke med medelever, og den eller de som mistenkes for

mobbingen. I alle elevsakene som Statsforvalteren har mottatt, har undersøkelsen bestått av en eller flere samtaler med eleven selv. I noen saker er det i tillegg beskrevet at det har vært gjennomført undersøkelser ved samtale med andre involverte elever.

Dokumentere hvordan undersøke

På spørsmål om de ansatte dokumenterer hvordan de undersøker saker ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, svarer flere av de ansatte ja i RefLex. Flere viser til at de bruker Elevoppfølgingsboken for å loggføre for eksempel hvis en av de ansatte gjennomfører en samtale med eleven. Noen opplyser også om at det blir laget referater fra samtaler med elever og foresatte når man har møte og begynner å jobbe med en sak, og at det også redegjøres for hva som er sagt og gjort når det blir opprettet en aktivitetsplan. Noen av de ansatte svarer nei, og at det blir gjort som oftest i de sakene der det er mye uro og konflikter.

Dokumentasjon viser at det i alle elevsakene er beskrivelser i aktivitetsplanene og notater i Elevoppfølgingsboken av det har vært gjennomført samtaler med eleven og samtaler eller møter med foresatte om situasjonen. Vi finner noen få eksempler på referater fra elevsamtaler og møtereferater, og et resultat fra en trivselsundersøkelse i en av sakene.

Statsforvalterens vurderinger

På spørsmål om involverte elever får uttale seg, svarer alle de ansatte ja. Dokumentasjonen i elevsakene underbygger at man snakker med eleven, selv om det kun er noen få referater fra elevsamtaler. Det er ingen referater fra samtaler med andre elever, men i noen av sakene er det beskrivelser av at det har vært gjennomført samtale med andre involverte elever.

Skolens fremgangsmåte for undersøkelser må sikre at alle saker blir tilstrekkelig undersøkt. Fungerende rektor skriver at det blir gjort undersøkelser ved blant annet å snakke med eleven som ikke har det trygt og godt. Flere av de ansatte svarer i RefLex at rutinene er skriftlige og beskrevet i håndbok for ansatte. Den innsendte dokumentasjonen i elevsakene viser at undersøkelsene blir gjort på stort sett samme måte.

Skolen må sørge for at det innhentes nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Undersøkelsene må få frem hva som ligger bak elevens opplevelse. Flere har svart nei i RefLex, og i svarene kommer det fram at det er vanskelig å få fram fakta om situasjonen mm. når de snakker med elevene blant annet fordi det kan være ulike versjoner og subjektive oppfatninger. Basert på dokumentasjonen i elevsakene vurderer Statsforvalteren at metodene som skolen bruker ikke er tilstrekkelige, for eksempel når det gjelder å få fram bakenforliggende årsaker til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Det er få eksempler på referater fra samtaler med elevene, og vi vet ikke alltid hva de er spurt om. Bortsett fra i en av elevsakene der det er lagt ved resultatet fra en trivselsundersøkelse, kan ikke Statsforvalteren se at skolen har brukt metoder for å kartlegge faktorer i skolemiljøet som kan bidra til utrygghet, som for eksempel sosiogram eller ikke-anonyme spørreundersøkelser.

Skolen må dokumentere hvordan skolemiljøet til eleven er undersøkt. Fra svarene i RefLex

kommer det fram at skolen ikke har en enhetlig rutine og praksis for hvordan undersøkelser blir dokumentert. Mens fungerende rektor svarer ja og viser til at skolen dokumenterer hvordan enkeltelever blir fulgt opp ved å bruke blant annet Elevoppfølgingsboken og aktivitetsplanen, er det andre ansatte som svarer nei og at skolen ikke dokumenterer hva den har gjort av undersøkelser i alle saker.

I dokumentasjonen i samtlige elevsaker er det beskrevet i Elevoppfølgingsboken og aktivitetsplanen at det har vært gjennomført samtaler med eleven, og samtaler eller møter med foreldrene. Det er noen referater fra samtaler og fra møter, og resultatet fra en trivselsundersøkelse i en av sakene, men ellers ingen annen dokumentasjon som viser hvordan undersøkelser er dokumentert. Statsforvalteren mener at skolen må dokumentere hvordan skolemiljøet er undersøkt på en bedre måte.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest? (RefLex 1.22)

Alle svarer ja i RefLex på spørsmål om de alltid undersøker saken snarest. Fungerende rektor viser til at rutinen er beskrevet i ansattes håndbok og i skolens beredskapsplan. Noen av de ansatte opplyser om at det skjer så raskt som mulig, mens andre svarer at det er saken som bestemmer hvor fort det blir igangsatt en undersøkelse.

Dokumentasjon viser at det står i ansattes håndbok blant annet at hvis noen som jobber i skolen mistenker at en elev ikke har det trygt og godt skal de undersøke saken umiddelbart. Som tidligere nevnt står det i skolens beredskapsplan at ved mistanke om mobbing skal kontaktlærer samle inn så mye informasjon/dokumentasjon som mulig.

I alle elevsakene som Statsforvalteren har mottatt er det beskrevet blant annet tidspunkter for samtaler med eleven og når aktivitetsplanen ble opprettet. I noen av sakene kommer det ikke klart fram når undersøkelsene startet og hvor lang tid skolen brukte på undersøkelsene.

Statsforvalterens vurderinger

De ansatte svarer i RefLex at de undersøker sakene snarest. Imidlertid kommer det ikke tydelig fram i alle elevsakene hvor raskt skolen undersøkte saken, da det er uklart for oss når skolen startet med undersøkelsene i disse sakene.

Statsforvalteren vurderer at dette kan være en konsekvens av at det ikke kommer tydelig fram i alle elevsakene når skolen fikk mistanke om at en elev ikke hadde det trygt og godt, og når rektor ble varslet (se Statsforvalterens vurdering under rettslig krav 3).

Både i skolens ansattes håndbok og i skolens beredskapsplan står det om at de ansatte skal undersøke ved mistanke om mobbing eller at en elev ikke har det trygt og godt, men det er kun i det førstnevnte dokumentet at det står noe om hvor raskt det skal skje.

Basert på dokumentasjonen i elevsakene vurderer Statsforvalteren at de ansatte ikke følger i

tilstrekkelig grad fremgangsmåten som skolen har bestemt for hvor raskt en sak skal bli undersøkt.

Statsforvalterens konklusjon

Alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og eleven som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt får uttale seg.

Rektor har imidlertid ikke bestemt en fremgangsmåte som både sikrer at de ansatte på skolen undersøker sakene snarest og tilstrekkelig grundig. Videre får ikke undersøkelsene frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.

Lovkravet er ikke oppfylt.

2.5 Rettslig krav 5: Plikten til å sette inn egnede tiltak (RefLex 1.25 – 1.28)

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Skolen skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Skolen må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Skolen må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side. Skolen må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal skolen gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av den i den enkelte saken.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt? (RefLex 1.26 – 1.28)

Setter alltid inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Samtlige av skolens ansatte svarer ja på spørsmålet i RefLex om skolen alltid setter inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Dokumentasjonen viser at i alle elevsakene er det laget tiltak.

Tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevens helhetlige behov og elevens beste
På spørsmål om tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevenes helhetlige

behov og elevenes beste, svarer alle ja i RefLex. Fungerende rektor svarer at eleven og foresatte er med på å utarbeide tiltakene, og at det er skolen som har hovedansvaret for tiltakene. Andre ansatte viser til skolens ansatt håndbok, der det står om rutinene som er laget, og at tiltakene skal være egnede og til elevens beste.

Dokumentasjon viser at det står i ansattes håndbok blant annet at skolen har plikt til å sette inn egnede tiltak for alle elever som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, uansett årsak. Det står også beskrevet hva som menes med egnede tiltak. Som tidligere nevnt viser dokumentasjonen at det er laget tiltak i alle elevsakene. Dokumentasjonen viser også at det er opprettet en aktivitetsplan i alle elevsakene, og at tiltakene kommer fram av aktivitetsplanen.

Beskrivelsene av tiltakene i de enkelte aktivitetsplanene er hovedsakelig generelle, og i liten grad detaljerte. I to av sakene er tiltakene identiske med ett unntak. I fra dokumentasjonen i elevsakene kommer det ikke fram informasjon om begrunnelser for tiltakene, eller hvor de er hentet fra. Det står heller ikke noe om det er gjort en vurdering av den enkelte elevs helhetlige behov og elevens beste i utformingen av tiltakene.

Statsforvalterens vurderinger

Når en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, plikter skolen å sette inn tiltak, uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. De ansattes svar i RefLex viser at skolen iverksetter tiltak når en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Dokumentasjonen i elevsakene viser det samme.

Skolen skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Hvilke tiltak som er egnet og valg mellom tiltak skal baseres på faglige vurderinger og forutsetter at de ansatte har oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om skolemiljø og arbeid mot mobbing og andre krenkelser. Godt faglig skjønn baserer seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Det skal ligge faglige vurderinger til grunn for hvilke tiltak som er aktuelle og hvilke tiltak skolen setter inn i en konkret sak. jf. Prop. 57 L (2016-2017) s. 26 og 78.

Hverken i svarene i RefLex eller blant dokumentasjonen i elevsakene går det tydelig fram hva som er begrunnelsen for tiltakene, eller hvor de er hentet fra. Det er derfor vår vurdering at skolen ikke har sannsynliggjort hvilken kunnskap som tiltakene bygger på, og om tiltakene som skolen iverksetter bygger på kunnskap om skolemiljø fra anerkjente og kompetente fagmiljøer.

Rektor skal sikre at skolen setter inn de tiltak som med rimelighet kan forventes i den enkelte sak. I dette ligger at rektor må ha en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak i alle saker. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen bruker fremgangsmåten i praksis.

Basert på dokumentasjonen som vi har mottatt kan vi ikke se hvilke faglige vurderinger som er gjort for de tiltakene som er blitt iverksatt. Vi vurderer derfor at det ikke er sannsynliggjort at

skolen følger en fast fremgangsmåte og at rektor ikke i tilstrekkelig grad sikrer at tiltak som iverksettes er egnede.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen? (RefLex 1.25)

På spørsmål om eleven alltid får uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen svarer både fungerende rektor og alle de andre ja i RefLex.

Noen av de ansatte utdyper dette ved å svare at elevene får alltid uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen, og andre ansatte viser til at dette står spesifisert i mal for aktivitetsplan.

I elevdokumentasjonen som Statsforvalteren har mottatt kommer det fram opplysninger om at i de fleste sakene har elevene fått mulighet til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen.

Statsforvalterens vurderinger

Oppl. § 9 A-4 femte ledd slår fast at skolen skal sørge for at involverte elever blir hørt, og at elevens beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid. Barn som er i stand til å danne seg sine egne synspunkter, skal gis særlig anledning til å bli hørt i enhver avgjørelse som angår barnet, jf. Barnekonvensjonen art. 12. Barnet må alltid få muligheten til å uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen, og skolen må sørge for at det legges til rette for at eleven får anledning til å uttale seg. Elevene må gis anledning til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen, noe som bl.a. innebærer at barnet må orienteres om innholdet i den og hensikten bak.

Statsforvalteren ser ut ifra dokumentasjonen i elevsakene at skolen snakker med elever som ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, og at elevene får mulighet til å si hva han eller hun mener om tiltakene i aktivitetsplanen.

Statsforvalteren vurderer derfor at det er sannsynliggjort at skolen tilrettelegger for at elevene skal få anledning til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanene.

Imidlertid kan ikke Statsforvalteren se i den dokumentasjonen som vi har mottatt, at skolen i tilstrekkelig grad dokumenterer at den vurderer barnets beste når det skal iverksettes tiltak i en sak. Dette kan medføre at skolen ikke alltid får ivaretatt elevenes helhetlige behov.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen setter inn tiltak når en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, og skolen sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

Skolen har imidlertid ikke sannsynliggjort at den alltid setter inn egnede tiltak og at tiltakene bygger på kunnskap fra anerkjente og kompetente fagmiljøer. Skolen dokumenterer ikke at den tar stilling til elevens beste i saken.

Lovkravet er ikke oppfylt.

3 Statsforvalterens reaksjoner

3.1 Pålegg om retting

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at kommunen ikke oppfylder regelverket på alle områder. Vi pålegger kommunen å rette opp følgende, jf. kommuneloven § 30-4:

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Kommunen må sørge for at skolen oppfylder plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-4. Oslo kommune må i den forbindelse se til at skolen:

- Sørger for at ansatte har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.
- Sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser dersom det er mulig.
- Dokumenterer hvordan den griper inn i sakene.
- Sikrer at alle ansatte varsler rektor ved mistanke om eller kunnskap om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle den som gjennom delegasjon fra rektor skal motta varsler.
- Gir eleven beskjed om at rektor vil bli varslet om saken, med mindre dette hindrer at det kan varsles raskt nok.
- Sikrer at alle ansatte varsler rektor så raskt som saken tilsier det.
- Bestemmer en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker sakene tilstrekkelig grundig, herunder alltid få fram fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse, og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.
- Sikrer at den undersøker sakene snarest.
- Følger opp at de ansatte bruker fremgangsmåten for hvordan saker skal undersøkes.
- Dokumenterer hva den gjør for å undersøke sakene.
- Sikrer at det settes inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.
- Dokumenterer at den tar stilling til elevens beste i sakene.

3.2 Oppfølging av påleggene

Kommunen skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan det har blitt rettet.

Frist for innsending er 10. januar 2022. Vi vil avslutte tilsynet når kommunen, gjennom erklæringen og redegjørelsen, har vist at påleggene er rettet.

Når vi avslutter tilsynet, vil vi utarbeide et informasjonsskriv for elever og foreldre som oppsummerer tilsynet og skolens tiltak.

4 Kommunen har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Kommunen kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis kommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til kommunen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Kommunen sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med kommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Kommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Kommunen er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

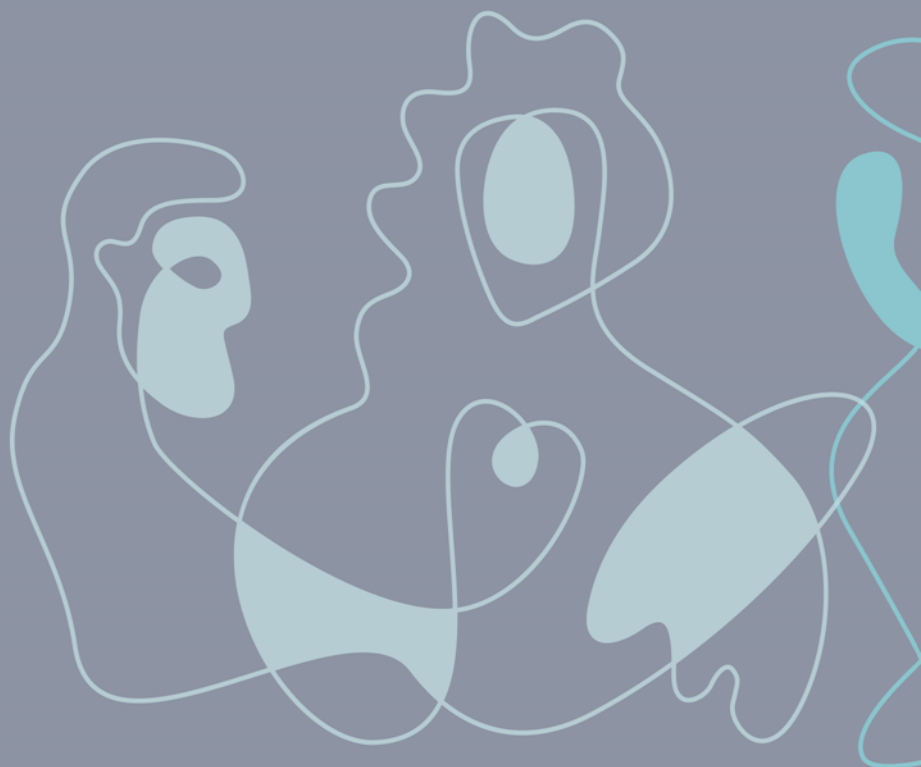
Oslo, 18. oktober 2021

Morten Strand, seniorrådgiver (tilsynsleder)/Tonje Lekhal, seniorrådgiver/Marie Bakke, rådgiver

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

5 Dokumenter

Følgende anonymiserte dokumenter ble innsendt via RefLex og er benyttet under utføringen av tilsynet:

- Aktivitetsplan mal
- Eksempler på aktivitetsplaner
- Eksempel på logg fra Elevoppfølgingsboken
- Eksempel på samarbeids-nettprat for oppfølging av en elev
- Eksempler på oppfølging av voldsepisoder på vgs
- Elevoppfølging rødt nivå
- Elevrådsmøte 14.01.2020: Skole i korona – hva tenker vi elever om rødt nivå?
- E-postmelding om besøk av beredskapsrådgiver i fellestid med tema «vold og trusler»
- E-postmelding til rektor m.fl. for å varsle om opprettelse av aktivitetsplan
- E-postmelding til områdedirektør om elevsak ved F21
- E-postmelding til Statsforvalteren fra kommunen: «Tilbakemelding på korrigert foreløpig rapport - Fyrstikkalleen skole - F 21» (14.10.2021)
- F21s beredskapsplan skoleåret 2020-2021 (Utdrag): 5.8 Trusler eller vold mot elever og 5.9 Krenkende atferd
- Gruppeoversikt tilrettelegging/behov for elever i Vg1-klasse til alle faglærere
- Informasjon og oppfølging av elevundersøkelsen, november 2020
- Innkalling til «trekantmøte» (kontaktlærere, rådgiver og trinnansvarlig møtes en gang i måneden for å gå igjennom elevenes psykososiale miljø, faglige utvikling samt fravær)
- Inspeksjonsplan 2020-2021
- Kommunikasjon i nettprat for å undersøke en sak snarest
- Logg fra oppfølging av konflikt mellom to elever
- Logg fra samtale med to elever, høsten 2020
- Læringspartner på F21, introduksjon oppstart
- Læringspartner på F21, til eleven 2020-2021
- Læringspartner på F21, til lærerveiledning 2020-2021
- Notat fra samtale mellom elev og trinnansvarlig om bekymring på grunn av høyt fravær
- Notat til rektor for å varsle opprettelse av aktivitetsplan
- Oversikt aktivitetsplaner som er blitt opprettet og som ligger lagret i en elevs elektroniske elevmappe
- Presentasjon Elevundersøkelsen Vg1
- Presentasjon resultater Elevundersøkelsen 2020 for grunnskolen
- Presentasjon fra foreldremøte Vg2
- Presentasjon for personalet, plandager august 2020 (Utdrag)
- Presentasjon Respektdagen (Elevrådsstyret)
- Referat administrasjonsmøte 25.01.2021
- Referat administrasjonsmøte 14.09.2020
- Referat elevrådsmøte 04.03.2021
- Referat elevrådsmøte 07.01.2021
- Referat elevrådsmøte 26.11.2020
- Referater fra fellestid høsten 2019

- Referat fra møte rektor og trinnansvarlig angående elevoppfølging
- Resultat fra elevundersøkelsen Vg1 høst 2018 og høst 2019
- Resultat fra elevundersøkelsen Vg2 høst 2018 og høst 2019
- Resultat fra elevundersøkelsen Vg3 høst 2018 og høst 2019
- Resultater spørreundersøkelse evaluering av undervisningen fra elever i videregående skole 2020
- Resultater undersøkelse digital hjemmeskole
- Sakslister elevrådsmøter 07.01 og 04.03.2021
- Skjermbilder (Innkalling til trekantmøte, Elevoppfølgingsboken og innkalling til administrasjonsmøte)
- Skolens håndbok for ansatte: 1.1 Rutine for å følge med (Utdrag)
- Skolens håndbok for ansatte: 2.1 Rutine for å gripe inn (Utdrag)
- Skolens håndbok for ansatte: 3.1 Rutine for å varsle (Utdrag)
- Skolens håndbok for ansatte: 4.1 Rutine for å undersøke (Utdrag)
- Skolens håndbok for ansatte: 5.1 Rutine for å sette inn tiltak (Utdrag)
- Skolens håndbok for ansatte: Elever med særskilt sårbarhet (Utdrag)
- Skolens håndbok for ansatte: Inspeksjonsrutiner (Utdrag)
- Skolens håndbok for ansatte: Rutine for dokumentasjon (Utdrag)
- SmartPrat på F21: Debatt på YouTube

I tillegg har skolen oversendt dokumentasjon til et utvalg av elevsaker via Sikker melding til Statsforvalteren.